

Henna Erkkilä
Laura Lundgrén

PIENRYHMÄTOIMINTA TULKKILAN PÄIVÄKODISSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyön koulutusohjelma
2011

Pienryhmätoiminta Tulkkilan päiväkodissa

Opinnäytetyön nimi: Pienryhmätoiminta Tulkkilan päiväkodissa

Opinnäytetyön tekijät: Erkkilä Henna, Lundgrén Laura

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö.

Joulukuu 2011

Opinnäytetyön ohjaaja: Kumpulainen Lenita

Työn sivujen lukumäärä: 43

Liitteiden määrä: 3

Asiasanat: Ryhmä, pienryhmätoiminta ja sosiaalisuus

Opinnäytetyössämme tutkimme Tulkkilan päiväkodin pienryhmätoimintaa ja eritoten sen muutosvaihetta. Halusimme tietää, miksi pienryhmätoiminta on päädytty aloittamaan ja miten toiminta päiväkodissa käynnistettiin. Tulkkilan päiväkodissa aloitettiin pienryhmätoiminta vuonna 2007. Halusimme tutkia pienryhmätoiminnan vaikutuksia lasten käyttäytymiseen ja työntekijöiden jaksamiseen.

Opinnäytetyössämme käytimme kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusmenetelmää. Käytimme tiedon keruussa teemahaastattelua ja kyselyä apunamme. Aineistona haastattelujen lisäksi meillä oli teoriapohjaa kirjoista, lehdistä sekä Internetistä. Toteutimme myös vanhemmille kyselyt pienryhmätoimintaan liittyen. Etsimme aluksi teorial tietoa aiheestamme, jonka pohjalta suunnittelimme teemahaastattelun rungon.

Haastattelutilanteet sujuivat rauhallisesti ja aikataulussa. Tutkimuksen tulokset haastattelujen pohjalta olivat odotettuja. Tuloksista kävi ilmi, että pienryhmätoiminta on tuonut paljon positiivisia vaikutuksia päiväkodin arkeen. Pienryhmätoiminta on muuttanut lasten käyttäytymistä hyvällä tavalla ja se on motivoinut työntekijöitä hyödyntämään uutta pienryhmätoimintamallia työssään. Opinnäytetyömme on informatiivinen teksti Tulkkilan päiväkodin vanhemmille. Se on lisäksi työntekijöille konkreettinen tuotos heidän tekemästään työstä lasten hyväksi.

Small-group activity in Tulkkila daycare

Thesis Title: Small group activities at Tulkkila kindergarten

Authors: Erkkilä henna, Laura Lundgrén

Satakunta University of Applied Sciences, Social Studies, Sosiaalipedagogig child and youth work.

Graduation, month and year: December 2011

Mentor: Kumpulainen Lenita

Number of pages: 43

Number of inserts: 3

Keywords: group, small group activities, and sociability

We studied the Tulkkila day-care center, their small group activities, intended especially for the period of change. We wanted to know why the small group activities have arrived in Tulkkila day-care and how they started the small-group activities. Tulkkilan small group day-care center began operating in 2007. We wanted to study small-group activities on children's behavior and employees' ability to cope at work.

In our study we used qualitative research methods. We used the data collection and the theme interview and questionnaire to assist us. In addition to the material of our interviews we had a theoretical basis of books, magazines and the Internet. We carried out surveys to parents in relation to small-group activities. We looked for information on our subject, and we designed our theme interview based on that information.

The interview situations were held calm and on schedule. The survey results were expected. The results showed that the small-group activity has brought a lot of positive effects on the everyday life of the kindergarten. The small-group activity has changed children's behavior in a good way, and it has motivated the employees take advantage of the new operating model. Our study is an informative text to Tulkkilan kindergarten parents. It is also a concrete output to the employees for their work for children's best.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	4
2 VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄHOITO.....	5
2.1. Varhaiskasvatus.....	5
2.2. Päivähoito.....	5
2.3. Lait päivähoidossa.....	6
3 TULKKILAN PÄIVÄKOTI.....	8
3.1. Päiväkodin toiminnasta	8
3.2. Tulkkilan päiväkodin arvot	9
4 LAPSEN KEHITYS	10
4.1 Lapsen psyykkinen kehitys	10
4.1.1 Minäkuva	10
4.1.2 Yliminä.....	11
4.1.3 Temperamenttipiirteet	12
4.2 Lapsen sosiaalinen kehitys	12
4.2.1 Sosiaalisuus ryhmässä.....	13
4.2.2 Ujous	14
4.2.3 Ujon lapsen ohjaaminen.....	15
4.2.4 Aikuinen, ujon lapsen turva	15
5 LEIKKI	16
5.1 Lasten leikki	16
5.2 Aikuisen rooli lasten leikissä	17
5.3 Oppiminen leikin kautta.....	17
6 RYHMÄ.....	19
6.1 Ryhmän dynamiikka	19
6.2 Pienryhmä	20
6.2.1 Lapset ryhmässä.....	21
6.2.2 Kasvattajan rooli ryhmässä	22
6.3 Pienryhmätoiminta Petteri Mikkolan ja Kirsi Nivalaisen mukaan	22
6.4 Pienryhmätoiminta Tulkkilan päiväkodissa	24
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25

7.1 Tutkimuskysymykset	25
7.2 Aineiston keruumenetelmät	25
7.3 Haastattelun toteutus	26
7.4 Kyselyn toteutus	26
8 TUTKIMUSTULOKSET	27
8.1 Taustatietoa	27
8.2 Haastattelut	28
8.2.1 Pienryhmätoiminnan aloittaminen	28
8.2.2 Pienryhmätoiminta	30
8.2.3 Ryhmä	32
8.2.4 Muutos	36
8.3 Kyselylomakkeet vanhemmille	38
9 POHDINTA	40
LÄHTEET	43
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössämme tutkimme pienryhmätoimintaa Tulkkilan päiväkodissa. Halusimme keskittyä etenkin sen aloittamiseen vuonna 2007 sekä tutkia, miten muutos vaikutti sekä lapsiin, että työntekijöihin. Valitsimme aiheen, koska päiväkotimaailma kiinnostaa meitä molempia, sekä koska pienryhmätoiminta on toimintamallina niin uusi, ettei siitä ole vielä paljoa tietoa ja sitä on tutkittu todella vähän. Aihe kuulosti kaikin puolin mielenkiintoiselta, koska emme olleet aikaisemmin kuulleet koko aiheesta ollenkaan. Halusimme saada selville, miten toiminta eroaa vanhasta mallista ja sen mistä idea pienryhmätoiminnan aloittamiseen on saatu.

Tavoitteenamme oli kartoittaa pienryhmätoiminnan merkitys Tulkkilan päiväkodissa. Halusimme tietää, mitä hyötyä ja haittaa pienryhmätoiminta on muodostanut päiväkodissa. Tavoitteena oli selvittää, miten pienryhmätoiminta on muuttanut työntekijöiden asennoitumista työhönsä ja miten pienryhmätoiminta on rauhoittanut lasten käyttäytymistä ryhmässä. Halusimme tutkia myös sitä miten koko toiminta on muuttunut päiväkodissa pienryhmätoiminnan kautta. Tutkimuksemme apuna käytimme haastattelua ja kyselyä. Haastatteluissa halusimme selvittää työntekijöiden mielipiteet pienryhmätoiminnasta ja saada selville heidän ajatuksiaan toiminnan aloittamisesta. Kysely tehtiin päiväkodin lapsien vanhemmille ja sen kautta halusimme selvittää, minkä verran vanhemmat tietävät päiväkodin toiminnasta ja varsinkin aloitetusta pienryhmätoiminnasta.

Työmme on mielestämme tärkeä päiväkodille, koska toimintamalli on päiväkodille vielä niin uusi. Tästä on mahdollisesti hyötyä päiväkodille. He saavat lisää teoriatietoa pienryhmätoiminnasta ja voivat mahdollisesti kehittää toimintaa tuloksimme perusteella tulevaisuudessa.

2 VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄHOITO

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten erilaisissa elämänpiireissä tapahtuvaa vuorovaikutusta. Sen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kehitystä, kasvua ja oppimista. Tavoitteeseen pääsemisessä on erittäin tärkeää kasvatuskumppanuus, vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välinen yhteistyö. Yhteinen kasvatustehtävä taas muodostaa lapselle mielekkään kokonaisuuden. (Stakes 2004, 9.)

Toiminta päiväkodissa on yhteiskunnan järjestämää ja valvomaa. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen leikillä on suuri osa. (Stakes 2004, 9.) Varhaiskasvatuksessa ammattitaitoinen henkilöstö näyttelee suurinta osaa. Jotta voidaan luoda laadukasta varhaiskasvatusta, tarvitaan kasvattajien vahvaa ammatillista osaamista ja hyvää kasvatusyhteisöä. (Stakes 2004, 9.)

Varhaiskasvatusta harjoitetaan päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja erilaisissa avoimissa toimissa. Varhaiskasvatus palveluja tarjoavat kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat sekä seurakunnat. (Stakes, 2004, 9.)

2.2 Päivähoito

Suomessa lasten päivähoito on alle kouluikäisten pääasiallinen hoito- ja kasvatustjärjestelmä. Alle kouluikäisillä lapsilla on ollut oikeus päivähoitopaikkaan vuodesta 1996, kun laki lasten päivähoidosta astui voimaan. Päivähoitopalveluiden järjestäminen on kuntien vastuulla. Päivähoitoa voidaan järjestää päiväkotitoimitona tai perhepäivähoitona, sekä näiden lisäksi on voitu järjestää erilaista leikkitoimintaa tai muuta päivähoitotoimintaa. (Kauppi 2001, 16.)

Päivähoidon perustehtävää voidaan tulkita monella eri tavalla. Suppeammassa tulkinnassa päivähoito sisältää vain lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen. Nä-

mä kolme tehtävää ovat päivähoidon ydintehtäviä. Päivähoidossa ollaan tiiviissä yhteistyössä vanhempien kanssa sekä työskennellään erialojen ammattilaisten kanssa esimerkiksi neuvola, puheterapia ja lastensuojelu. Laajassa tulkinnassa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen lisäksi päivähoitoon kuuluu vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, verkostotyö ja lastensuojelun tukitoimet. (Koivunen 2009, 11.)

Koti ja päivähoito eivät kuitenkaan kilpaile keskenään, vaan kotikasvatuksen ja päivähoidon kasvatuksen tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus, sekä johdonmukainen kasvuympäristö lapselle (Huttunen 1989, 24). Päivähoidossa on vaikeaa vetää raja hoidon, kasvatuksen ja opetuksen välille. Tämä johtuu siitä, että päivähoitossa kaikki osa-alueet voivat olla käytössä samaan aikaan. Lastenhoitoon sisältyy perushoito ja hoiva, sekä siihen sisältyy lasten perustarpeista huolehtiminen, kuten ravinnosta ja ulkoilusta yms. Hoidossa tulisi aina olla käytössä hoiva-elementit, joissa pyritään takaamaan lapsen hyvinvointi ja turvallisuus. (Koivunen 2009, 12.)

2.3 Lait päivähoidossa

”Lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka vielä eivät ole oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset” (Laki lasten päivähoidosta 451/1990, 2§).

Tässä laissa päivähoidolla tarkoitetaan lapsen päivähoidon järjestämistä päiväkotihoidossa, perhepäivähoidossa, leikkitoiminnassa tai muussa päivähoitotoiminnassa. Lapsen päivähoito tulee järjestää niin, että hoitopaikka on sopiva lapsen hoidolle ja kasvatukselle. Kunnan tulee myös pystyä järjestämään lapselle hoitoa sinä vuorokauden aikana kun sitä tarvitaan. Päiväkodiksi kutsutaan päiväkotihoidon varattua tilaa. Perhepäivähoitoa taas voidaan järjestää myös hoitajan omassa kodissa, mutta sitä voidaan myös järjestää muussa kodinomaisessa tilassa. Lapselle, joka käy päivähoidossa, tulee tarvittaessa järjestää kuljetukset hoitopaikalle. (Laki lasten päivähoidosta 451/1990, 1-2§.)

Päivähoidon tarkoituksena on yhdessä lasten perheiden kanssa tukea lapsen tasapainoisen persoonallisuuden kehitystä ja päivähoidossa pyritään tukemaan lapsen perheitä heidän kasvatustyössään. Päivähoidossa lapsella tulee olla jatkuvia ja turvallisia ihmissuhteita sekä toimintaa, joka tukee lapsen kasvua ja kehitystä. Päivähoitopaikan tulee olla hyvä kasvuympäristö lapselle. (Laki lasten päivähoitosta 304/1983, 2a§.)

Päivähoidon tulee ottaa huomioon lapsen kulttuuriperinne ja sitä kautta edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä. Päivähoidossa tulee tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisessa kasvatuksessa tulee kunnioittaa lapsen vanhempien toivomuksia. Lapsen kehitystä edistettäessä päivähoidon tulee tukea lasta yhteisvastuuseen, rauhaan sekä elinympäristöstä huolehtimiseen. (Laki lasten päivähoitosta 304/1983, 2a§.) ”Kunnan tulee huolehtia siitä, että lasten päivähoito on kunnan järjestämää tai valvomaa siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää” (Laki lasten päivähoitosta 698/1982, 11§).

Laki lapsen huollosta on tarkoitettu turvaamaan lasten tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lasten yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Lain mukaisesti lapselle tulee turvata hyvä hoito sekä kasvatusta ja lapsen ikää ja kehitystasoa myötäilevä valvonta ja huolenpito. Lapselle tulee pyrkiä antamaan turvallinen ja virikkeellinen toimintaympäristö. (Polamo 2009, 22-23.)

3 TULKKILAN PÄIVÄKOTI

3.1 Päiväkodin toiminnasta

Tulkkilan päiväkotia on perustettu vuonna 1975 Kokemäen ensimmäisenä päiväkotina. Toimipiste sijaitsee kaupungintalon yhteydessä päivähoitotoimiston välittömässä läheisyydessä. Terveyskeskus sijaitsee myös päiväkodin vieressä ja se luo lisäturvaa. Tämä mahdollistaa yhteistyön mm. lasten neuvolan kanssa. Tulkkilan päiväkodin toiminta on järjestetty niin, että lasten tarpeet ja ikätaso voidaan huomioida pienryhmä- ja teematyöskentelyn avulla. (Kokemäen kaupunki, moniste 2010.)

Tulkkilan päiväkodin toiminta-ajatuksena on luoda lapsille turvallinen ja oppimiseen innostava kasvatusympäristö, jossa on tilaa yksilöllisyydelle, omatoimisuudelle sekä sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Päiväkodissa tuetaan lasten fyysistä ja psyykkistä kasvua yhteistyössä vanhempien, eri asiantuntija- ja yhteistyötahojen kanssa. Päiväkodissa lapsilla on mahdollisuus oppia tutkimalla ja kokeilemalla leikissä ja vertaisoppimista hyväksikäyttäen kehitystasonsa mukaisissa pienryhmissä toimien. (Kokemäen kaupunki, moniste 2010.)

Päiväkodissa toimii kaksi lastentarhanopettajaa, neljä lastenhoitajaa sekä laitospulainen. Päiväkodissa on kaksi kokopäiväisten osastoa, Perhoset ja Leppäkertut. Lapset näillä osastoilla ovat 2-5-vuotiaita. Hoitopaikkoja päiväkodissa on yhteensä 42, molemmissa ryhmissä on 21 hoitopaikkaa. Molemmissa ryhmissä on yksi lastentarhanopettaja sekä kaksi lastenhoitajaa. (Kokemäen kaupungin www-sivut 2011.)

Päiväkodin toiminta-aika on 6.30-17.00. Lapsi saa päivän aikana kolme ateriaa, aamupalan klo 8.15, lounaan 11.30 ja välipalan 14.15. Vähintään kerran lukukaudessa järjestetään vanhempainilta, jossa vanhemmilla on mahdollisuus saada tietoa päiväkodin toiminnasta ja lastaan koskevista asioista. Vanhemmat saavat osallistua myös päiväkodin joulun- ja kevätjuhliin. Lomaviikoilla ja joulun välipäivinä

päiväkodissa toimii vain yksi osasto ja kesähoito pyritään päivähoidossa järjestämään keskitetysti. (Kokemäen kaupunki, moniste 2010.)

3.2 Tulkkilan päiväkodin arvot

Arvot ovat osa Tulkkilan päiväkodin jokapäiväistä toimintaa ja niitä arvioidaan, pohditaan ja päivitetään lasten, vanhempien ja työntekijöiden vuorovaikutuksessa. Tärkeitä arvoja ovat muun muassa turvallisuus, työyhteisöllisyys sekä asiakkaiden tarpeiden huomioon ottaminen. (Kokemäen kaupunki, moniste 2010.)

Lapsen fyysinen ja psyykinen turvallisuus on huomioitava jatkuvasti. Fyysinen turvallisuus sisältää riittävän valvonnan, sisä- ja piha-alueiden turvallisuuden, leikkivälineiden- ja telineiden asianmukaisen kunnon, turvallisuussäännöt, sekä turvallisuus suunnitelman. Lapsen psyykkisen turvallisuuden takaamiseksi päiväkodin ilmapiiri on positiivinen ja henkilökunta on ammattitaitoista ja ystävällistä. Henkilökunnan läsnäololla ja läheisyydellä luodaan lapsille turvallinen olo päiväkodissa. (Kokemäen kaupunki, moniste 2010.) Esimerkiksi suuret hoitoryhmät heikentävät lasten turvallisuutta päiväkodissa. Ne vaikuttavat myös henkilökunnan jaksamiseen ja lasten sosiaalisten taitojen kehitykseen. (Hankonen 2011.)

Työyhteisöllisyys sisältää yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, sekä työhyvinvoinnin ylläpitämisen ja edistämisen. Yhteistyötaitoja on jatkuvasti kehitettävä, jotta pystytään toimivaan ja laadukkaaseen työskentelyyn asiakkaiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa sekä koko päivähoidon sisällä. Työyhteisöllisyys edellyttää perustehtävän ymmärtämistä, yhteisiä tavoitteita, päämääriä ja kasvatus- ja toimintaperiaatteita, joihin henkilökunta sitoutuu Toimiva yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot edistävät työhyvinvointia ja sitä kautta asiakastyytyväisyyttä. (Kokemäen kaupunki, moniste 2010.)

Lasten ja perheiden tarpeet otetaan huomioon resurssien mahdollistamissa puitteissa. Kunnioittava suhtautuminen on asiakaskeskeisyyden perusta. Työyhteisön toimiessa työyhteisöllisyyden periaatteiden mukaisesti, asiakaskeskeinen työskentely toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla. (Kokemäen kaupunki moniste 2010.)

4 LAPSEN KEHITYS

4.1 Lapsen psyykkinen kehitys

Lapsen psyykkisen kehityksen edellytyksenä on se, että hän saa vanhemmiltaan ja hoitajiltaan riittävästi vuorovaikutusta ja hoivaa. Lapsen ensimmäisten vuosien aikana vanhempien osuus vuorovaikutuksen säätelijöinä on suurin. Toistuuksaan vuorovaikutustilanteet vanhempien tai hoitajien kanssa muuttuvat kiintymyssuhteiksi. Hyvät kiintymyssuhteet kehittävät lapsen minäkuvaa ja itsetuntoa. (Therapiafennica 2011.)

4.1.1 Minäkuva

Minäkuva on käsitys omasta itsestä. Sen muodostuminen alkaa kolmannen ikävuoden loppuun mennessä, jolloin lapsi käsittää itsensä myös yksilönä. Minäkuva ilmenee esimerkiksi ihmisen tavassa kuvata persoonaansa, osaamistaan, kykyjään tai tavoitteitaan. Ihminen tekee aina niin kuin hänelle itselleen on parasta. Narsismiin liittyy aina minäkuvanhäiriö. (Keltikangas-Järvinen 2010, 137.)

3-4-vuotiaiden lasten kohdalla puhutaan usein uhmaiästä, joka on oman valinnan ja tahtomisen oppimista. Se on minän toinen selvä kehityskausi. Olisi hyvä jos lapsi saisi arjessa päättää joitain pieniä juttuja, kuten esimerkiksi mitä hän haluaa juoda. Tilanteessa on kuitenkin toinen puoli. Jos lapsi saa aina uhmallaan läpi kaikki asiat ja on aikuista voimakkaampi, tulee lapsi turvattomaksi. Tällöin lapsi saattaa tuntea olonsa pelokkaaksi. Lapsi ajattelee, että jos jotain pahaa tapahtuisi, niin hän olisi pieni eikä aikuisesta ole hänelle turvaa. (Arajärvi 1990, 23.)

Aikuisen tulee asettaa lapselle rajat, mutta hän ei saa rangaista tätä kiukuttelusta. Vanhemmat eivät saa jättää lasta yksin, eivätkä antaa lapselle mahdollisuutta ajatella tulevansa hylätyksi pahan käyttäytymisen seurauksena. Tunnekohteiden pysyvyydessä lapsella tulee olla varmuus siitä, että vanhemmat rakastavat häntä aina, vaikka eivät ole paikalla tai kun lapsi osoittaa vihaa heitä kohtaan. (Keltikangas-Järvinen 2010, 139.)

Joillekin lapsille kehittyy Minä tahdon-syndrooma, jossa heidän täytyy aina voittaa. Tällainen lapsi hakeutuu aina keskipisteeksi joka tilanteessa. Tämän vuoksi hän ei sopeudu ollenkaan sosiaaliseen ryhmään, koska komentaa muita. Minä tahdon-syndrooman omaava lapsi ei voi pelata pelejä, jos hän ei voita niitä. Tai jos hän tietää häviävänsä niin hän lopettaa pelin tai keksii omat säännöt. (Arajärvi 1990, 23.)

4.1.2 Yliminä

Lapselle syntyy ensimmäisen elinvuoden aikana yliminä, jossa sisäinen psyykkinen kontrolli ja sensuuritoiminta kehittyvät hurjasti. Yliminän muodostumisen vaiheessa lapsi liittyy ympärillä olevaan kulttuuriin. Samalla hän tutustuu ihmisten arvo – ja normimaailmaan. Sigmund Freud kutsui tätä lapsen kehitysvaihetta myös nimellä oidipaalivaihe. (Dunderfelt 2011, 73.)

Oidipaalivaiheessa poikalapsi kiintyy äitiinsä ja tyttölapsi isäänsä. Lapsi yrittää kaikin keinoin saada vastakkaista sukupuolta olevan vanhemman huomion ja samalla kokee samaa sukupuolta olevan vanhemman suureksi uhaksi. (Dunderfelt 2011, 75.)

Yliminän tärkein kehitysvaihe on silloin kun lapsi irrottautuu kilpailutilanteesta ja samaistuu samaa sukupuolta olevaan vanhempaan. Tämän kautta lapsi on saanut sisäistä vahvuutta. Yliminän kehityksen myötä lapsi saavuttaa seuraavat piirteet ja ne ovat tärkeitä hänen tulevassa kehityksessään. Ensimmäinen on tunne siitä, että on itse hyväksynyt itsensä ja sen että on itse osa sosiaalista kokonaisuutta eli perhettä. Toinen piirre on sosiaalisen identiteetin syntyminen, jossa omaksuu yhteisönsä normeja ja arvoja samaistumisen avulla. Tällä tavalla lapselle muodostuu omatunto. Kolmas piirre on, että lapsi saavuttaisi jonkinlaisen sukupuoli-identiteetin. Tässä vaiheessa tytöt alkavat tulla tyttölapsiksi ja pojat poikalapsiksi ja samalla heidän leikkinsä muuttuvat heidän sukupuolta vastaaviksi. (Dunderfelt 2011, 75-76.)

4.1.3 Temperamenttipiirteet

Temperamentti on ihmisen synnynnäinen ominaisuus, joka erottaa meidät toisistaan tehden meistä yksilöitä. Se on persoonan biologinen perusta, johon kuuluu synnynnäisiä taipumuksia ja valmiuksia ja yhdessä ympäristön kanssa niistä muodostuu persoonallisuus. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 23.)

Temperamentti sisältää erilaiset käyttäytymis- ja toimintatyyliä sekä yksilölliset tavat, miten reagoimme asioihin. Ihminen reagoi sekä ulkoapäin tuleviin ärsykkeisiin ja myös omiin sisäisiin tiloihinsa. Esimerkiksi ihmisen ollessa väsynyt tai nälkäinen, osa meistä reagoi tulemalla ärtyisäksi ja huonotuuliseksi. Kun taas toisten toimintakyky saattaa kestää pitkänkin aikaa ilman unta ja ravintoa. (Nurmiranta ym. 2009, 23.)

Temperamentti näkyy ihmisestä ulospäin ja se on havaittavissa jo pian syntymän jälkeen. Sitä pidetään suhteellisen pysyvänä läpi elämän. Jotkut temperamenttipiirteet saattavat kuitenkin muokkautua elämän varrella. Ihminen saattaa esimerkiksi oppia hallitsemaan omaa ärtymystään eri tilanteissa. Pienen lapsen ja aikuisen hallintakeinot ovat kuitenkin hyvin erilaisia. (Nurmiranta ym. 2009, 23.)

Temperamentin kehittymiseen ja muokkautumiseen vaikuttaa sosiaalinen vuorovaikutus ympäristön kanssa. Vuorovaikutusta tapahtuu molempiin suuntiin, eli ympäristö vaikuttaa yksilöön ja yksilö muokkaa ympäristöään omalla käytöksellään. (Nurmiranta ym. 2009, 23-34.)

Perheen lapsille kehittyä omanlaisensa persoonallisuus, vaikka he jakavat saman ympäristön. Sisaruksista kasvaa erilaiset yksilöt, vaikka he ovat saaneet täysin saman kasvatuksen, käyvät samaa koulua ja viettävät vapaa-aikansa samoissa paikoissa. (Nurmiranta ym. 2009, 24.)

4.2 Lapsen sosiaalinen kehitys

Lapset kiinnostuvat ihmisistä eri tavoin. Toiset omaavat hyvät sosiaaliset taidot ja toisilla ne ovat heikommat. Halu ja tarve olla muiden seurassa ovat osa tempera-

menttia. Sosiaalisuus vaihtelee sen mukaisesti, kuinka paljon he saavat kiitosta muilta ihmisiltä. (Nurmiranta ym. 2009, 24.)

Sosiaalisuus on synnynnäinen temperamenttipiirre ja sen määritelmänä on, miten tärkeää ihmiselle on muiden ihmisten seura. Tämä taas tarkoittaa sitä, mitä erilaiset ihmis- ja kiintymyssuhteet merkitsevät hänelle, miten paljon ihmisiltä saatu arvostus ja kiitos vaikuttavat hänen elämäänsä sekä miten voimakkaasti hän tahtoi ylläpitää käytöstä, jonka kautta ihmiset pitäisivät hänestä. Sosiaalisuus sisältää kiinnostuksen muita ihmisiä kohtaan. Tämä ilmenee lapsilla tarpeena lähestyä uusia ihmisiä sekä tehdä tuttavuutta heidän kanssaan ja aikuisilla siihen kuuluu helppous tehdä tuttavuutta ihmisten kanssa. Sosiaaliset ihmiset ovat usein hauskaa seuraa. (Keltikangas-Järvinen 2010, 36 – 37.)

Se, miten pieni lapsi kohtaa uusia sosiaalisia tilanteita, ei liity lapsen perusturvallisuuden tai sen puutteeseen, ei vanhempien liian tiukkaan tai liian sallivaan kasvatukseen, eikä ilmapiiiriin joka vallitsee kotona. Se kertoo lapsen omasta synnynnäisestä temperamentista. Tästä synnynnäisestä piirteestä ei kuitenkaan sinänsä seuraa mitään ei sosiaalisia taitoja, ei parempaa selviytymiskykyä, ei edes hyvää asemaa kaveripiirissä ja suosiota tovereiden keskuudessa. Seuraukset tulevat vasta ympäristön ja ainakin aikuisten antamasta palautteesta. (Keltikangas-Järvinen 2010, 38.)

4.2.1 Sosiaalisuus ryhmässä

1970 luvulla alettiin ensimmäisen kerran miettiä, että miten hoito kodin ulkopuolella vaikuttaa lapsen sosiaalisuuden kehitykseen. Tästä tutkimuksesta on tehty kaksi kokoelmaa, toinen vuonna 1978 ja toinen 1983. Kokoelmiin oli koottu kaikki siihen asti tehdyt tutkimukset. Tutkimuksissa ilmeni, että lapsen sosiaalisuuden myöhemmälle kehitykselle varhain aloitettu kodin ulkopuolinen hoito, ei olisi kovin hyväksi. Näillä ei ole kuitenkaan kovin voimakasta yhteyttä. Yleensä tutkijat ovat sitä mieltä, että päivähoito lisää lapsen sosiaalisuutta. (Keltikangas-Järvinen 2010, 200)

Lapsi lähestyy muita ihmisiä ja alkaa helposti jutella uusien ihmisten kanssa ja esitellä heille lelujaan kertoen kuinka niitä käytetään. Sosiaalinen lapsi haluaa mennä leikkimään muiden lasten kanssa ja tutustuu uusiin lapsiin helposti. Hän ei koskaan leiki yksin, vaan hakeutuu aina muiden seuraan. Hän ei edes tykkää leikkiä yksin vaan haluaa aina seuraa. Häntä ei yhtään pelota kohdata uusia tilanteita tai uusia tuntemattomia ihmisiä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 37.) Pienryhmässä pystytään helposti keskittymään juuri sosiaalisten taitojen kehittämiseen (Muho-
nen, Lallukka & Turtiainen 2009, 26).

Kognitiivisia taitoja lapselle pystytään opettamaan yksilöllisesti ryhmässä. Esimerkiksi kun koulussa opetetaan lapsille kirjaimia, yhden lapsen oppiminen ei ole kiinni muiden oppimisesta. Kun taas sosiaalisia taitoja opetetaan, niin muiden lasten käyttäytyminen vaikuttaa lapsen oppimiseen. (Keltikangas-Järvinen 2010, 218) Sosiaalisten taitojen oppiminen tapahtuu arjen vapaamuotoisissa tilanteissa. Esimerkiksi silloin, kun lapset touhuavat erilaisten pelien ja leikkien parissa. (Pihlaja 2004, 146)

4.2.2 Ujous

Ujous ei tarkoita sitä, että ihmisellä ei ole sosiaalisuutta. Ujous ja sosiaalisuus ovat kokonaan eri temperamentti-
piirteitä. Ujous on sitä, että aluksi ihminen jännittää uusia tilanteita, eikä oikein tiedä mitä sanoa tai tehdä. Ujous ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö ihminen olisi kiinnostunut uusista ihmisistä ja tilanteista. Sosiaalisuuden vastakohdaksi määritellään matala sosiaalisuus, mikä tarkoittaa että ihminen on vähän tai ei ollenkaan kiinnostunut muista ihmisistä. Ujon ihmisen vastakohta taas on ihminen, joka ei jännity eikä mene lukkoon uusista sosiaalisista tilanteista. Ujon ihmisen käytös ei myöskään muutu tällaisissa tilanteissa. (Keltikangas-Järvinen 2010, 41.)

4.2.3 Ujon lapsen ohjaaminen

Temperamenttipiirteenä ujoutta on erittäin vaikea ymmärtää. Nykykasvatuksessa ollaan jo enemmän huolissaan ujoista lapsista kuin aggressiivisista lapsista. Usein ajatellaan, että aggressiivisuudessa piilee pärjäämisen siemen. Ujoudesta taas ajatellaan, että se voi tuottaa vaikka minkälaisia sopeutumisvaikeuksia. (Keltikangas-Järvinen 2010, 43.)

Kasvattajat eivät aina osaa toimia ujon lapsen kanssa. Joskus ujo lapset jopa pakotetaan olemaan rohkeita. Joskus taas temperamentin ymmärtäminen tulkitaan niin, että lapsi on jätetty leikkimään yksin eikä ole edes pyritty ohjaamaan häntä muiden joukkoon. Lapsella, joka on temperamentiltaan ujo ja omaa vielä matalan sosiaalisuuden, on usein vaikeaa. Jo päiväkodissa hänet jätetään usein touhumaan omiaan ja leikkimään yksin. ”Kun on kerran erakoksi syntynyt”. (Keltikangas-Järvinen 2010, 44.)

4.2.4 Aikuinen, ujon lapsen turva

Aikuisen tulee auttaa ujoa lasta alkuun uusissa tilanteissa. Helpoin apu lapselle on aikuisen mukanaolo. Lapsen varautuneisuus tulee hyväksyä, eikä sitä saa kommentoida millään tavalla. Lasta ei saa pakottaa tekemään mitään, vaan pitää malttaa odottaa, kunnes lapsi osoittaa olevansa valmis. Tällöin aikuisen tulee olla lapsen tukena, niin kauan kuin on tarvis. Sosiaalisia keinoja lapsi oppii vain aikuisen turvallisessa ohjauksessa. Melkein kouluikänsä asti lapsi saattaa tarvita aikuisen tukea jokaisessa uudessa tilanteessa, kuten esimerkiksi lapsen ensimmäisille syntymäpäiväkutsuille. (Keltikangas-Järvinen 2010, 47-48.)

5 LEIKKI

5.1 Lasten leikki

Leikki on nykypäivänä erilaista, kuin jo esimerkiksi omassa lapsuudessamme. Nykyisin leikkiin kuuluu paljon erilaisia leluja ja tiettyihin leikkeihin suunniteltuja tiloja. (Mikkola & Nivalainen 2009, 53.)

Noin 2-vuotiaana lapsi alkaa kiinnostua leikistä toisen lapsen kanssa. Jo muuttaman kuukauden iässä lapsi saattaa kiinnostua muista vauvoista ja saattaa myös tunnistaa, ketkä on aikuisia ja ketkä lapsia. Näin hän osoittaa mielenkiintoaan toista lasta kohtaa mieluummin kuin aikuista kohtaan. (Keltikangas-Järvinen 2010, 212.)

Noin 2-3-vuotiaana lapset alkavat leikkiä rinnakkain (Jarasto & Sinervo 1997, 206). Pienen lapsen rinnakkaisleikki on usein sitä, että nauretaan yhdessä tai juostaan vierekkäin. Tällainen leikki ei kuitenkaan pienillä lapsilla kestä kovin kauaa vaan he palaavat touhuamaan omiaan. Kohta he saattavat taas havahtua siihen, että toinen onkin olemassa. Rinnakkaisleikiksi kutsutaan myös leikkiä, jossa lapset leikkivät samaa leikkiä vierekkäin, mutta eivät ole vielä ollenkaan vuorovaikutuksessa keskenään. Näissä leikeissä ei ole lainkaan juonta, jota molemmat kehittäisivät. Aikuisen avustuksella lasten välille voidaan saada hetkeksi vuorovaikutusta, mutta lapset eivät siihen itseksensä kykene. (Keltikangas-Järvinen 2010, 212-213.) Pikkuhiljaa lapset alkavat leikkiä vuorovaikutusleikkejä, joista muodostuu roolileikkejä juonen kera (Jarasto ym. 1997, 206).

3-4-vuoden iässä lapsi pystyy leikkimään ryhmässä vähän aikaa, niin että jokaisella leikkijällä on oma roolinsa ja leikillä on sääntönsä. Tässä iässä lapsi osaa jo keskittyä itsenäisiin leikkeihinsä lyhyitä aikoja. (Mikkola ym. 2009, 17.) (Keltikangas-Järvinen 2010, 212-213.) Mieluiten kuitenkin leikkiin osallistuisi 1-2 muuta lasta. Vasta 5-vuotiaana lapsi kykenee leikkimään kunnon sosiaalisessa ryhmässä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 213.) Meille aikuisille leikki on merkki

lapsen sosiaalisesta kehityksestä. Hänen minäkuvastaan ja suhtautumisestaan mihin ihmisiin. (Jarasto ym. 1997, 211.)

Haaste, jonka ryhmä on tuonut lapsen kehitykselle, on uusi. Pikkulapsen hoitomalli on tullut päiväkoteihin vasta 1970-luvun jälkeen. Tätä ennen pieniä lapsia ei laitettu ryhmiin, vaan vain 4-6-vuotiaat lapset olivat sopivia ryhmän jäseniä. Pienet, 1-2-vuotiaat lapset, saivat leikkiä 1-2 lapsen kanssa aina kerrallaan ja tämän jälkeen ryhmiä saattoi muodostua, mutta vain lasten ehdoilla. Tällä tavalla lapsi sai harjoitella sosiaalistumista, aivan niin kuin hänen kehityksensä sitä vaatii. (Keltikangas-Järvinen 2010, 214.)

5.2 Aikuisen rooli lasten leikissä

Aikuisen osallistumisella lasten leikkeihin on suurempi merkitys kuin usein ajatamme. Osallistumisellaan aikuinen pystyy rohkaisemaan ujoja ja arkoja lapsia leikkiin mukaan. Aikuisen läsnäolo tuo leikkiin turvallisuutta ja aikuinen pystyy auttamaan leikkiä eteenpäin mahdollisissa riitatilanteissa. (Mikkola ym. 2009, 54.)

Vanhempien lasten leikeissä aikuisen ohjaus on erilaista. Se liittyy enemmän leikkiin innostamiseen ja yhdessä tekemiseen. Lapset pystyvät keskenään suunnittelemaan monimutkaisempia juonia leikkiinsä ja tämä vaatii aikuiselta kykyä pystyä luomaan niin fyysinen kuin sosiaalinenkin ympäristö lasten leikille sopivaksi. Aikuisen aktiivisuus näkyy lapsissa myönteisenä asenteena erilaisia leikkejä kohtaan. (Mikkola ym. 2009, 55.)

5.3 Oppiminen leikin kautta

Musiikkiliikunta, musiikkisadut, sääntöleikit ja ohjatut ulkoleikit ovat olleet ennen päivittäisiä leikkejä. Näissä leikeissä lapset kehittivät keskittymiskykyään, vuorotTELULAITOJAAN ja sääntöjen noudattamistaitoa. (Koivunen 2009, 41.)

Lapsen oppiminen on kokonaisvaltaista eli holistista nykyään. Lapset oppivat paljon kaikessa toiminnassaan, joissa ovat aktiivisesti mukana. He oppivat myös

omien kokemusten ja elämysten kautta, joita he ovat saaneet ollessaan vuorovai-
kutuksessa ympäristön kanssa. Ennen ajateltiin, että lapset oppivat vain aikuisten
järjestämällä oppituokioilla. Oppimistuokiolla on myös merkitystä lapsen oppimi-
sessä, mutta se ei ainoastaan opeta lasta. Erityistä tukea tarvitsevien lasten tulisi
saada niin ohjattua opetusta kuin tukea oppimisessa hyvin strukturoiduissa pien-
ryhmätuokioissa. Päivähoidossa kasvattajat huolehtivat siitä, että lapsilla on mah-
dollisimman hyvä oppimisympäristö, jossa otetaan huomioon oppimista vahvista-
vat ja heikentävät tekijät. (Koivunen 2009, 42.)

6 RYHMÄ

6.1 Ryhmän dynamiikka

Ryhmän määritelmään kuuluu vuorovaikutuksessa keskenään oleva ihmisjoukko, jonka kaikki jäsenet ovat tietoisia omasta ryhmäjäsenyydestään ja siitä, keitä muita ryhmään kuuluu (Tampereen yliopiston www-sivut 2011.) Ryhmän jäsenille on erittäin tärkeää tuntea kuuluvansa ryhmään. Jäsenet saattavat alkaa jättäytyä pois ryhmätilanteista, jos heille tulee tunne, että muut ryhmän jäsenet eivät huomaa heitä ollenkaan. (Laine, Ruishalme, Salervo, Sivén & Välimäki 2009, 57.) Ryhmään kuuluessaan lapset saavat itseluottamusta ja turvallisuudentunnetta. Lapsen itsetunnolle onkin kaikkein tärkeintä oman ikäisensä kaverit, joita hän tapaa päivähoitossa. (Jarasto ym. 1997, 159.) Ryhmässä lapsille muodostuu helposti erilaisia rooleja, esimerkiksi pelle tai idoli. He saattavat myös ottaa itse ryhmässä erilaisia rooleja, tällaisia voivat olla esimerkiksi johtaja ja uhmaaja. (Koivunen 2009, 53.)

Päiväkotiin siirtyessä lapsi selviää hyvin pienistä muutaman lapsen ryhmistä, mutta isommissa ryhmissä oleminen tuottaa vaikeuksia. Tällöin lapsi saattaa vain seurata muiden lapsien touhuja. Ulkopuolisesta voi näyttää siltä, että lapsi on passiivinen, mutta näin ei kuitenkaan ole. Lapsi tarkkailee ja havainnoi koko ajan, mitä tapahtuu. Tällainen vaihe voi kestää lapsella pidempäänkin, mutta se on vain tapa tutustua uuteen ympäristöön. (Jarasto ym. 1997, 160.)

Ryhmässä lapsi joutuu jakamaan aikuisten huomion monien lasten kanssa. Tämä voi aluksi tuottaa lapselle ongelmia, varsinkin jos lapsi on ainoa tai ensimmäinen lapsi perheessä. Hän on saattanut olla aina huomion keskipiste ja nyt tilanne olisi-kin toinen. Lapsi voi tuntea itsensä avuttomaksi, koska hän ei ole enää aikuiselle se ainoa. (Jarasto ym. 1997, 161.)

Ryhmään sopeutuminen voi viedä lapselta aikaa ja se voi myös olla lapselle yksi stressitekijä. Lapsella stressi näkyy kotona äksyilyinä ja mielenosoituksina päiväkodin eteisessä. Ryhmään kuulumisen on lapselle kuitenkin erittäin tärkeä oppi-

miskokemus. Tällöin hän oppii toimimaan vaikeissa tilanteissa erilaisten selviytymiskeinojen avulla. (Jarasto ym. 1997, 162.)

Lapsen ollessa ryhmän jäsenenä, hän odottaa kahden tietyn ehdon täyttyvän. Ensimmäinen niistä on, että lapsi hyväksytään juuri sellaisena kuin hän on. Toinen taas on se, että aikuiset kantavat vastuun ryhmän toiminnasta. (Polamo 2009, 43.)

Lapsen kehitykselle on erittäin tärkeää, että lapsella on kiinteä vuorovaikutussuhde aikuisen kanssa. Lasten ohjaaminen voi olla hoitajalle hankalaa jos lapsia on paljon. Ryhmässä ei voi moittia vain yhtä lasta koska aina on paikalla lapsia, jotka ottavat moitteet henkilökohtaisesti. (Keltikangas-Järvinen 2010, 217.) Ongelmatilanteissa hoitajien tulisi jutella yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa kyseisestä tilanteesta ja käydä esimerkiksi päivähoitoryhmän normit lapsen kanssa läpi. (Polamo 2009, 45.)

6.2 Pienryhmä

Pienryhmään kuuluu aina kolmesta kahteentoista ihmistä. Pienryhmä eroaa ryhmästä vain kokonsa takia. Pienryhmässä kaikki jäsenet tuntevat toisensa, he ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja heillä on yhteinen tavoite. Pienryhmätoiminta on varhaisen puuttumisen menetelmä ja sen avulla pyritään esimerkiksi päiväkodissa parantamaan lasten sosiaalisia taitoja. (Sosiaaliportti www-sivut 2011.) Pienryhmissä lapset ja päiväkodin henkilökunta voivat paremmin, kuin suurissa hoitoryhmissä. (Hankonen 2011.) ”Ongelma ei ratkea aikuisten määrää lisäämällä eikä henkilökunnan pätevyyttä kohentamalla, vaan ryhmäkokoa pienentämällä” (Hankonen 2011).

Pienryhmän toimintamalliin kuuluu, että joka ryhmälle asetetaan yhteiset tavoitteet ja jokaiselle lapselle asetetaan vielä tämän lisäksi henkilökohtaiset tavoitteet. Tällaisia tavoitteita voi olla esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelman mukaiset tavoitteet liittyen lasten kehitykseen ja motoriikkaan. (Sosiaaliportti www-sivut 2011.)

6.2.1 Lapset ryhmässä

Ryhmässä lapsi vertaa usein itseään muihin ikätovereihinsa. Näin hän myös tutustuu toiseen sukupuoleen ja tutkii havaintojaan. Tällä tavoin lapselle selkiytyy hänen oma minäkuvansa. Lapsi hyväksyy niin omat vahvat puolensa kuin rajansaakin. Ryhmässä lapsi löytää itsestään uusia kykyjä. (Jarasto ym. 1997, 163.)

Vanhemmat tuovat lapsensa joskus jo varhain päiväkotiin, koska he uskovat että päiväkodissa opitaan sosiaalisuutta. Vanhemmat ajattelevat usein, että mitä suurempi ryhmä lapsia, sitä paremmin heidän lapsensa oppii sosiaalisuutta. Joskus vanhemmat jopa vaihtavat lapsensa pienestä ryhmästä isompaan, jotta lapsesta tulisi sosiaalisempi. (Keltikangas-Järvinen 2010, 211.) Jos lapsi siirretään liian aikaisin liian suureen ryhmään voi se haitata lapsen älyllistä ja kielellistä kehitystä. (Hankonen 2011.)

1-2-vuotiaan lapsen tulisi olla ryhmässä vain kaksi tuntia päivässä. Jos tämän aika ylitetään pitkälti, voi vuorovaikutus jopa haitata lapsen sosiaalista kehitystä. Ryhmä ei aina helpota vanhempien kasvatustyötä, vaan voi joskus jopa vaikeuttaa sitä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 211.) Pienen lapsen on vaikeaa solmia kiintymyssuhdetta enemmän kuin kolmen tai neljän ihmisen kanssa. Vasta yli kolmevuotiaana lapsi pystyy toimimaan hieman isommissa ryhmissä. (Hankonen 2011.)

Lapsen tulee oppia toimimaan suurryhmissä myöhempää kouluikää varten. Tämän takia jo päiväkodin arjessa tulee käyttää pienryhmätoimintaa sekä suurryhmätoimintaa. (Mikkola ym. 2009, 33.) Lasta ei tulisi laittaa ryhmään, jossa hän tuntee itsensä ulkopuoliseksi, vaan hänet tulisi sijoittaa sellaiseen ryhmään, jossa hän on vapaaehtoisesti ja viihtyy hyvin. (Keltikangas-Järvinen 2010, 212.)

6.2.2 Kasvattajan rooli ryhmässä

Hyvä kasvattaja on tiiviissä vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Aikuisen tehtävänä on tukea lasten tasapainoista kehitystä taata turvallinen kasvuympäristö myös päiväkodissa. Lapsiryhmässä olevan aikuisen tulee huomioida lasten toiveet ja mielenpiteet toimintaa suunniteltaessa. (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut 2011.)

6.3 Pienryhmätoiminta Petteri Mikkolan ja Kirsi Nivalaisen mukaan

Saimme mahdollisuuden osallistua Petteri Mikkolan ja Kirsi Nivalaisen luennolle 27. marraskuuta 2010, jossa he kertoivat kirjastaan ”Lapselle hyvä päivä tänään”. He kertoivat laajalti päiväkotityön kehittamisestä, sen haasteista ja mahdollisuuksista.

Päiväkodissa tulisi Mikkolan ja Nivalaisen mielestä valita yhteinen pedagoginen linja, johon jokainen työntekijä sitoutuu ja josta esimies vastaa. Yhdessä tulisi ensin päättää, mikä yhteinen pedagoginen linja on, onko se esimerkiksi pienryhmätoiminta, dokumentointi vai pitkäkestoisen leikin mahdollistaminen. Tämän jälkeen päiväkodissa tulisi miettiä, miten varmistetaan, että pedagoginen linja toteutuu. (Luento 27.11.2010 Petteri Mikkola, Kokemäki.)

Ryhmässä pienryhmätoiminnan rakenteen tulisi olla samanlainen, vaikka aikuiset vaihtuisivatkin. Pienryhmät pysyisivät pääsääntöisesti samana koko vuoden, jotta ryhmäytyminen olisi mahdollista. Toiminnasta esimerkkinä voisi olla, että päiväkodissa olisi aina kuukauden kestoinen tema, josta kolme viikkoa toimittaisiin ryhmissä ja viikko olisi omistettu rästitöille ja dokumentoinnille. (Luento 27.11.2010 Petteri Mikkola, Kokemäki.)

Pienryhmätoiminta vastaa hoito- ja kasvatussopimuksesta vanhempien kanssa. Lasten ja aikuisten hyvinvointi lisääntyy, kun toimitaan pienemmissä ryhmissä. Aikuisille jää aikaa tärkeään vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen lasten kanssa. Aikuisen tulee havainnoida lasten oppimista erilaisten arjen askareiden, sekä van-

hempien kanssa käytyjen keskustelujen kautta. (Luento 27.11.2010 Petteri Mikkola, Kokemäki.)

Pienryhmätoiminnan kautta aikuisen ja lapsen välille syntyy läheinen suhde ja sen kautta toimiva vuorovaikutussuhde. Pienryhmätoiminta mahdollistaa myös turvallisen ja yksilöllisen ilmapiirin päiväkodissa, jonka kautta lapsi saa mielipiteensä ja ajatuksensa tuotua hyvin esille. Pienryhmätoiminnassa työntekijöiden on helpompi havainnoida lapsia ja he näkevät lasten aidon osallistumisen. Pienissä ryhmissä toimimisen kautta lapsille syntyy omaehtoisia leikkejä ja heidän leikkitaitonsa kehittyy paremmin kuin suurissa ryhmissä. Pienryhmätoiminnassa keskeisessä osassa on myös aikuisen läsnäolo ja lapsen kohtaaminen. (Luento 27.11.2010 Kirsi Nivalainen, Kokemäki.)

Toiminta vaatii työyhteisöltä paljon. Työyhteisön tulee sitoutua vuorovaikutukseen ja yhteiseen pedagogiikkaan, sen tulee suunnitella työvuorot hyvin ja ottaa huomioon, että pienryhmien paras toiminta-aika on 9.00-11.00. Työyhteisön tulee suunnitella ja organisoida toimintaa ja ottaa tässä huomioon tilojen hyödyntämisen ja logistiikan. (Luento 27.11.2010 Petteri Mikkola, Kokemäki.)

Pedagoginen vastuu on aina koko työyhteisöllä, mutta esimiehen vastuulla on, että pedagogiikka on rajattu ja määritelty selkeästi; Mitä minulta odotetaan? Mitä tiimiltämme odotetaan? Millaisia konkreettisia tekoja meidän on tehtävä? Työyhteisössä tulee olla luottamus siihen että jokainen oppii, selviytyy ja sitoutuu. (Luento 27.11.2010 Petteri Mikkola, Kokemäki.)

Pienryhmissä toimiessa jokaisessa ryhmässä olisi hyvä olla niin sanotusti oma aikuinen, joka pääasiallisesti suunnittelee ja toteuttaa oman ryhmänsä toiminnan. Tämä helpottaa lapsia tuntemaan olonsa turvalliseksi ja se taas helpottaa lasten ryhmäytymistä. Lasten on helpompi toteuttaa itseään tutussa pienryhmässä ja se mahdollistaa myös paremman keskittymisen käsiteltävään aiheeseen. Tutkimuksen tuloksissa kerromme, kuinka tämä toteutuu tutkimamme päiväkodin toiminnassa. (Luento 27.11.2010 Petteri Mikkola, Kokemäki.)

6.4 Pienryhmätoiminta Tulkkilan päiväkodissa

Syksyllä 2007 Tulkkilan päiväkodissa otettiin käyttöön eriaikainen ulkoilu. Käytännön vaikutuksia on arvioitu viime keväänä. Positiivisina seikkoina havaittiin tilojen ja välineiden parempi käytettävyys, pienryhmätoiminnan helpompi toteuttavuus, ryhmän lasten ja aikuisten välisen vuorovaikutuksen ja lasten havainnoinnin lisääntyminen ja rauhallisemmat ulkoilut. Lisäksi tällä tavalla pystytään hoitamaan suurempi määrä lapsia. (Tulkkilan päiväkot, moniste 2010.)

Huomioitavina ja negatiivisinakin asioina taas ilmeni laitospulaisen töiden lisääntyminen tilojen ollessa jatkuvasti käytössä, ryhmien henkilökunnan ja lapsiryhmien välisten vuorovaikutustilanteiden vähentyminen, henkilökunnan käytettävyyden osittainen supistuminen, tiedonkulun ongelmat, eriytynyt toiminta, työyhteisöllisyyden vähentyminen ja sekavuus päivittäisissä työkäytännöissä. (Tulkkilan päiväkot, moniste 2010.)

Tällä hetkellä punnitaan positiivisten ja negatiivisten näkökohtien merkittävyyttä ja tehdään työtä käytäntöjen selkiyttämiseksi ja vuorovaikutuksen ja työyhteisöllisyyden lisäämiseksi. Käytäntöä hyödyksi käyttäen voidaan tarkistaa sovittuja toimintamalleja ja ulottaa käytäntö koskemaan vähitellen mm. arviointityötä kokonaisuudessaan, jolloin sen merkitys nähdään pidemmällä aikavälillä ja arviointityö pystytään kohdentamaan oleellisiin asioihin. Mallin lanseeraus vaatii esimieheltä vahvaa ammattitaitoa sekä arvioinnin perusteista, että työyhteisön toiminnasta, jotta välttyttäisiin liiallisen teoriapainotteisuuden aiheuttamalta paniikkireaktiolta. Henkilökunta saattaa reagoida torjunnalla pelätessään, että heiltä odotetaan enemmän, kuin he kokevat osaavansa. (Tulkkilan päiväkot moniste, 2010.)

Pienryhmätoimintamallia käyttäen työyhteisö todennäköisesti joutuu kyseenalaistamaan, muokkaamaan ja muuttamaan toimintamallejaan ja –tapojaan. He joutuvat myös opettelemaan pois toimimattomista malleistaan. (Tulkkilan päiväkot moniste, 2010.)

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Tutkimuskysymykset

Halusimme tutkia opinnäytetyössämme, miten pienryhmätoiminnan vaikutukset näkyvät lasten ryhmäkäyttäytymisessä ja miten se on vaikuttanut lastentarhaopettajien ja lastenhoitajien jaksamiseen sekä yleiseen päiväkodin toiminnan sujuvuuteen. Tutkimme Tulkkilan päiväkodin muutosvaihetta, jolloin suurista lapsiryhmistä on siirrytty pienryhmiin. Halusimme selvittää kuinka toiminta on muuttanut lasten käyttäytymistä ja miten nykyinen toiminta eroaa vanhasta toiminnasta, kun toimittiin suurissa ryhmissä. Selvitimme, mitkä olivat vanhan toimintamuodon hyvät ja huonot puolet ja mitkä pienryhmätoiminnan.

7.2 Aineiston keruumenetelmät

Haastattelu on kvalitatiivisen tutkimuksen päämenetelmä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 200). Me käytimme aineiston keruussa teemahaastattelua, eli haastattelua joka on melko vapaamuotoinen, mutta olemme miettineet tietyt aihealueet, joista haluamme kysellä. Teemahaastattelussa kysymysten tarkka muoto ja järjestys eivät kuitenkaan ole tiedossa. Tätä haastattelumuotoa käytetään paljon kasvatustieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen, koska se hyvin vastaa monia kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtia. Teemahaastattelu ei kuitenkaan kuulu vain kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään vaan sitä käytetään myös kvantitatiivisissa menetelmissä. (Hirsjärvi ym. 2008, 203.)

7.3 Haastattelun toteutus

Toteutimme haastattelumme kahdelle lastentarhanopettajalle ja nelkälle lastenhoitajalle Tulkkilan päiväkodissa. Haastattelupohjassamme oli yhteensä viisi eri teemaa, joihin olimme valmistelleet alakysymyksiä. (Liite 1) Haastattelimme henkilökunnan kahdessa erässä. Ensimmäinen haastattelupäivä oli 15. huhtikuuta 2011, jolloin haastattelimme lastentarhanopettajan ja kaksi lastenhoitajaa. Toinen haastattelupäivä oli 18.toukokuuta 2011, jolloin haastattelimme päiväkodin johtajan ja kaksi lastenhoitajaa.

7.4 Kyselyn toteutus

Kysely on tavallisin arvioinneissa käytettävä menetelmä. Kyselyllä kerätään tavallisesti suhteellisen pieni määrä informaatiota suurelta ihmisjoukolta. (Robson 2001, 127-128.) Me toteutimme vanhemmille kirjallisen kyselylomakkeen, jossa kysyimme kuinka tietoisia he ovat pienryhmätoiminnasta Tulkkilan päiväkodissa. Kyselylomake sisälsi vain muutaman kysymyksen ja vastausvaihtoehdot olivat kyllä/ei. Teimme kyselylomakkeesta tarkoituksella lyhyen, jotta vanhempien olisi aikaa ja mielenkiintoa vastata kysymyksiimme. Pienryhmätoiminnan ollessa päiväkodissa uusi varhaiskasvatuksen muoto, halusimme selvittää, miten tieto toiminnasta on saavuttanut myös päiväkodin lasten vanhemmat.

Annoimme kyselyt päiväkodin henkilökunnalle ja he jakoivat ne eteenpäin lasten vanhemmille. Vastanneiden yksityisyyden suojaamiseksi kyselyihin vastattiin nimettömänä ja vastaukset toimitettiin meille suljetussa kirjekuoressa. Kyselyn viimeinen palautuspäivä oli 31.5.2011.

8 TUTKIMUSTULOKSET

8.1 Taustatietoa

Pienryhmätoimintaa Tulkkilan päiväkotiin vei Kokemäen varhaiskasvatuksen johtaja Riitta Hanhilahti. Lähetimme hänelle muutaman kysymyksen koskien pienryhmätoiminnan idean syntyä (Liite 2).

Riitta Hanhilahti kertoi meille, että Tulkkilan päiväkodin työntekijät ovat aina olleet rohkeita kokeilemaan uusia toimintamalleja ja työtapoja. Hän kertoi Tulkkilan päiväkodin henkilökunnan myös pohtineen, miten he pystyisivät huomioimaan lasten ja huoltajien tarpeet paremmin. He toivoivat pystyvänsä pysähtymään ja kuuntelemaan lasta työntekijän roolissa. Näiden ajatusten siivittämänä he istuivat yhdessä keskustelemaan mahdollisesta muutoksesta päiväkodin toimintamallissa.

Tulkkilan päiväkodin toiminta-ajatus sopii hyvin pienryhmätoiminnan toimintamalliin. ”Lapsille luodaan turvallinen, viihtyisä, lämminhenkinen ja oppimiseen innostava kasvuympäristö, jossa on tilaa leikille, yksilöllisyydelle, omatoimisuudelle ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle, sekä tuetaan lasten fyysistä ja psyykkistä kasvua ja kehitystä.”

Päiväkodin tavoitteet vuodelle 2011-2012 sopivat myös yhteen pienryhmätoiminnan kanssa. Päiväkodin tavoitteina on: lapsikeskeisyyden kehittäminen ja siirtäminen käytäntöön, lasten varhaiskasvatussuunnitelmien soveltaminen käytäntöön ja sen toiminnan jatkuva arviointi, toiminnan suunnittelu ikä- ja kehitystason mukaisesti, kyky muuttaa suunnitelmia tarpeen mukaan, lasten havainnointi arvioinnin pohjaksi sekä tilojen, välineiden, henkilökunnan ja ajan käyttö tiimeittäin.

Varhaiskasvatuksen johtaja Riitta Hanhilahti on järjestänyt Tulkkilan päiväkodin työntekijöille Petteri Mikkolan ja Kirsin Nivalaisen koulutuksia. Hän kertoi, että Mikkola ja Nivalainen ovat kouluttaneet Kokemäen varhaiskasvatuksen henkilökuntaa jo vuodesta 2002 alkaen. He ovat olleet mukana muun muassa työstämässä Kokemäen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa.

8.2 Haastattelut

Käytimme yhtenä aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelu vastaa monia kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtia, mutta se on yhtä pätevä myös kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusta tehdessä. (Hirsjärvi ym. 2008, 202.) Haastattelun voi toteuttaa yksilöhaastatteluna, parihaastatteluna tai ryhmähaastatteluna (Hirsjärvi ym. 2008, 205). Me toteutimme haastattelut yksilöhaastatteluina.

Nauhoitimme haastattelut haastateltavien suostumuksella. Teimme haastattelujen aikana myös omia muistiinpanoja, jos olisi sattunut käymään vahinko tekniikan kanssa ja nauhoitukset olisivat epäonnistuneet. Tutkimustuloksia avatessamme käytimme apunamme litterointia. Litteroidun tekstin pohjalta kirjoitimme tutkimustuloksemme.

8.2.1 Pienryhmätoiminnan aloittaminen

Halusimme ensimmäisen teeman kysymyksillä saada perustietoja päiväkodin pienryhmätoiminnan aloittamisesta. Ajattelimme, että idean syntyvaiheista olisi loogista lähteä liikkeelle tutkimusta tehdessä. Tästä oli helppoa johdatella haastateltavaa aiheen sisälle. Haastateltavan oli hyvä alkaa heti haastattelun alussa muistella pienryhmätoiminnan alkuaikoja ja liikkua siitä pikkuhiljaa nykypäivää kohden.

Kokemäen varhaiskasvatusjohtaja Riitta Hanhilahti velvoitti Kokemäen päiväkotiteja tutustumaan pienryhmätoimintaan järjestämiensä koulutusten kautta. Hän halusi, että päiväkodit lähtevät kehittämään omaa toimintaansa ja kokeilemaan uusia menetelmiä.

Monet haastateltavat muistivat pienryhmätoiminnan alkaneen useista koulutuksista, joissa he olivat koko henkilökunnan voimin käyneet. Suuren osan koulutuksista on vetänyt Petteri Mikkola ja Kirsi Nivalainen. Kuten edellä jo olemme maininneet, mekin saimme mahdollisuuden osallistua kyseisten henkilöiden luennoille ”Lapselle hyvä päivä tänään” lokakuussa 2010.

Haastateltavat lukivat koulutusten jälkeen kirjallisuutta aiheeseen liittyen ja alkoivat tiimeissä miettiä omalle ryhmälleen sopivaa pienryhmätoiminnan muotoa. Päiväkodin johtaja Marja Soininen, joka toimii myös Leppäkerttu-ryhmän lastentarhanopettajana, aloitti pienryhmätoiminnan ensin omassa ryhmässään vuonna 2007. Perhoset-ryhmä jatkoi vielä vuoden verran vanhalla toimintamuodollaan. Vuonna 2008 alkavalla toimikaudella he seurasivat Leppäkerttujen jalanjäljissä ja aloittivat pienryhmätoiminnan. Ennen toimikauden alkua he muokkasivat hieman toimintaa omaan ryhmäänsä sopivaksi.

Osassa haastatteluja nousi esille myös se, että pienryhmätoiminta on tällä hetkellä päiväkodeissa vallitseva varhaiskasvatuksen suuntaus. Eräs haastateltu lastenhoitaja totesi ”suuntaus tai trendi on tämmönen ni pysytään vähän mukana sitten siinä”.

Haastateltavat tuntuivat olevan sitä mieltä, että oli jo aika kokeilla jotain uutta tapaa toimia päiväkodissa. He kertoivat lasten olevan nykyisin haasteellisempia kuin ennen ja ryhmäkoot ovat kasvaneet suuremmaksi. Näistä syistä johtuen päiväkodin toimintaa tuli muokata nykypäivään sopivaksi.

Pienryhmätoiminnan aloittaminen oli ensialkuun hajanaista. Lapsijakojen tekeminen tuntui haasteelliselta lapsiryhmien kasvaessa koko ajan. Aluksi lapset yritettiin jakaa 50/50. Ryhmä muotoutui pikkuhiljaa isoihin lapsiin ja pieniin lapsiin. Tämä ryhmäjako koettiin lopulta hyväksi ja siinä on sen jälkeen pitäydytty.

Ryhmäjako toteutettiin ”isoihin ja pieniin” iän ja kehitystason vuoksi. Vanhemmat lapset tarvitsevat enemmän kädentaitoja, toimintaa ja harjoittelua. Pienten lasten kanssa keskitytään taas enemmän vapaaseen leikkiin. Pienillä lapsilla olevat toimintatuokiot ovat ajallisesti lyhyempiä ja tekniikaltaan helpompia, jotta heidän huomionsa pysyisi paremmin kiinni tehtävässä asiassa. Toimintaa on helpompi suunnitella ikäjaon mukaan, pienemmille helpompaa toimintaa ja vanhemmille haastavampaa.

Yksi pinnalle nouseva syy pienryhmätoiminnan aloittamiseen oli tilanpuute. Ensimmäinen askel tilanpuutteen helpottamiseksi oli eriaikaisen ulkoilun aloittaminen osastojen kesken. Eriaikaisen ulkoilun mukana taloon tuli lisää tilaa. Toisen ryhmän käytössä oli kaksi erillistä osastoa. Tämä mahdollisti pienryhmien toimimisen eripuolilla taloa.

Perhosten ryhmässä lastentarhaopettaja ja toinen lastenhoitajista toimii ainoastaan isompien lasten kanssa ja toinen lastenhoitaja mahdollisine apulaisineen pienempien lasten kanssa. Leppäkerttujen ryhmässä lastentarhaopettaja on pysyvästi isompien lasten kanssa ja lastenhoitajat vaihtelevat vuoroviikoin isompien ja pienten lasten ryhmässä. Tällä tavoin toimiessa lastenhoitajat pystyvät paremmin havainnoimaan ja huomioimaan lapsia. Lastenhoitajat huomaavat myös paljon paremmin lasten kehittymisen erilaisissa toiminnoissa, esimerkiksi hienomotoriikassa. Aikuisten pysyvyys helpottaa ohjaajan työtä. Hän tietää mitä kukin lapsi on tehnyt ja mitä oltiin aikeissa seuraavaksi tehdä. Aikuisten pysyvyys on hyväksi myös lasten kannalta. He tietävät missä ryhmässä ketäkin aikuinen on. Se taas luo lapsille turvallisuuden tunteen, mikä helpottaa lasten päivittäisiä askareita päiväkodissa. He ovat tällöin rauhallisempia ja turhia levottomuuksia ei synny.

8.2.2 Pienryhmätoiminta

Päivittäin molemmat ryhmät jakautuvat pienempiin, ennalta määrättyihin ryhmiin. Ulkoilun osastot hoitavat eriaikaisesti. Sisällä oleva ryhmä jaetaan edelleen pienryhmiin ja pienryhmät toimivat eripuolilla taloa. ”Tää varsinainen aktiivinen toiminta tapahtuu pienryhmissä ja sit kaikki muu arjen rutiinit tietysti yhtäaikaisesti. Se on ihan nyrkkisääntö, joka päivässä”, kertoo eräs lastenhoitaja.

Arjessa pienryhmätoiminta näkyy työrauhan paremmassa säilymisessä. Tällöin kaikkien on helpompaa työskennellä. Erilaisten askartelujen ja toimintojen hoitaminen sujuu pienemmissä ryhmissä paremmin, koska lapsia ei ole toiminnassa mukana useita kerralla. Sillä aikaa muut lapset voivat leikkiä toisessa huoneessa toisen aikuisen kanssa. Kun joku lapsista on saanut askartelun valmiiksi, tilalle otetaan toinen lapsi ja niin edelleen. Tämän avulla lapset saavat enemmän yksilöl-

lisyyttä. Heille ei tule tarvetta tai kiusausta lähteä leikkimään kesken toiminnan, vapaiden leikkien ollessa sivummalla. Näin lapsi pystyy keskittymään itse tuoki-oihin paremmin. Haastateltavien työntekijöiden mielestä pääpointti pienryhmätoiminnassa on juuri rauha ja kiireettömyys. Se on suoraan verrannollista lasten käyttäytymiseen.

Pienryhmätoiminnan kautta lapsille jää tarpeeksi aikaa vapaaseen leikkiin. Vaikka ryhmät ovat jaettu pienempiin osiin, eivät kaikki ole kuitenkaan samaan aikaan esimerkiksi askartelussa mukana. Toimintoja tehdään limittäin, jotta lapsille jää kunnolla aikaa leikkimiseen.

Pienryhmätoiminta on vähentänyt ohjaajien yksilöllisen suunnittelun tarvetta, koska toiminta suunnitellaan yhdessä tiimipalavereissa. Näin ollen lastentarhaopettajan ei tarvitse enää kotona suunnitella muuta kuin toiminnan yksityiskohdat. Tiimipalavereissa arvioidaan edellistä työviikkoa, kerrataan kuluvaa viikkoa ja mietitään tulevaa viikkoa. Näin kaikki ovat tietoisia siitä että mitä seuraavaksi on tarkoitus tehdä.

Monet arjen tilanteet ovat rauhoittuneet huomattavasti pienryhmätoiminnan myötä ja aikuisia riittää joka ryhmään. Toimintasuunnitelman toteuttaminen on väljenty-nyt, eikä päiväkodissa tehdä nykyisin töitä hiki hatussa vaan toiminnoille anne-taan enemmän aikaa.

Pienryhmissä aikuiset pystyvät vastaamaan paremmin lasten tarpeisiin ja niissä hiljaisimmatkin lapset tulevat paremmin esille. Tämä vaikuttaa positiivisesti las-ten itsetuntoon. Lapset ovat myös oppineet oman paikkansa ryhmän sisällä. He eivät kyseenalaista omaa, eikä toisen ryhmän toimintaa, koska tietävät itse saa-vansa tehdä aivan samat asiat kuin toinenkin ryhmä.

Haastateltavat ovat kokeneet että toiminta on päiväkodissa rauhoittunut huomatta-vasti. Pienryhmät ovat vaikuttaneet lasten käyttäytymiseen ja äänenkäyttöön. Pienryhmien jakoa on helppo muokata, jos jotkut lapsista eivät jostain syystä tule keskenään toimeen. Näin saadaan rauhoitettua ryhmää entisestään. Melutaso on laskenut ryhmän rauhoittumisen myötä hurjan paljon. Lapset pystyvät näin keskit-

tymään leikkimiseen ja ohjattuun tekemiseen paremmin. Ääni ei nouse leikki-tilanteissakaan entisiin lukemiin.

Ryhmäjako voi olla liukuva, vaikkakin suurin piirtein se pidetään pysyvänä. Lasten omat toiveet otetaan huomioon ryhmää jaettaessa. Jos esimerkiksi joku pienistä lapsista toivoo pääsevänsä aamupiiriin isojen kanssa, se on täysin toteutettavissa. Myös henkilökunnan määrä ja riittävyys vaikuttaa pienryhmien jakamiseen. Jos henkilökuntaa on sairauslomalla, on pienryhmätoimintaa lähes mahdotonta toteuttaa tässä mittakaavassa, kuin sitä toteutetaan täydellä henkilökuntamäärällä.

Haastateltavat kertoivat, että lapset ovat tottuneet pienryhmätoimintaan nopeasti. He olivat sitä mieltä, että uusi toimintatapa oli helppo opetella heti syksyllä uuden toimikauden alkaessa. Lapset sisäistivät toimintatavan ikään kuin luonnostaan. He oppivat ryhmäjaon ja paikan, jossa ryhmä toimii. Perhose-ryhmän paikkajaosta on noussut mietintään päiväkodin henkilökunnan keskuudessa se, olisiko pienten pitänyt kuitenkin jäädä tuttuun ympäristöön toteuttamaan pienryhmätoimintaa. Tällä hetkellä pienet kulkevat Perhosten osastosta Leppäkerttujen osastoon ja isot lapset ovat jääneet Perhosten osastoon toteuttamaan pienryhmätoimintaa.

Tulkkilan päiväkodissa on käytetty jo usean vuoden ajan koko toimikauden ajan erilaisia teemoja. He soveltavat kaiken toimintansa teemojen mukaisesti. Esimerkiksi laulut ja leikit saattavat edetä teeman mukaan. Teema sisällytetään päivähoitopäivään luontevasti. Teema voi kuitenkin olla joustava, jos lapsilla on juuri sillä hetkellä jotain muuta kiinnostavaa mielessä. (Laine ym. 2011, 136.) Näin teemat toimivat myös Tulkkilan päiväkodissa. Teemoissa joustetaan lasten mielenkiinnon ja mielialan mukaan.

8.2.3 Ryhmä

Kolmannessa teemassa halusimme puhua ryhmästä ja lasten ryhmäytymisestä. Halusimme tietää, eroaako ryhmäytyminen pienryhmissä mitenkään suurryhmien ryhmäytymisestä. Halusimme myös tietää, miten päiväkodin hoitajat ja lastentar-

hanopettajat ottavat huomioon lapset, jotka jäävät ryhmien ulkopuolelle. Tällaisia saattaa olla muun muassa ujut lapset.

Kaikki päiväkodin työntekijät olivat yhtä mieltä siitä, että ryhmäytymistä on tapahtunut molemmissa ryhmissä. Kaikki ovat löytäneet mieleisensä kaverit pienryhmistä. Ison ryhmän jakaminen pienin ryhmiin iän mukaan on helpottanut lasten ryhmäytymistä. Oman ikäisessä seurassa on helpompaa olla ja hyvät ystävät löytyvät luontevammin.

Haastateltavien mukaan lapset ovat oppineet olemaan ryhmässä luontevasti kaikkien lasten kanssa. Heillä ei välttämättä ole sitä yhtä ja ainoaa leikkikaveria, vaan huolivat jokaisen leikkikaverikseen. Isommat lapset ovat helpommin löytäneet sen yhden niin kutsutun luottoystävän, jonka kanssa leikkii usein. Pienemmät lapset huolivat leikkikaverikseen lähestulkoon kenet tahansa. Kuitenkin on huomattu, että lapset löytävät samaa sukupuolta olevista helpommin leikkikaverin.

Ryhmäytymistä on varmasti helpottanut myös se, että ohjaajat eivät ole antanut lasten itse valita leikkikaveriaan joka kerta. Välillä ohjaajat valitsevat kuka tulee tekemään ohjattua toimintaa ja päättää lopusta ryhmästä ketkä leikkii keskenään. Toki lapset saavat itsekkin valita leikkikavereitaan silloin tällöin.

Lapsia saattaa tulla päiväkotiin kesken toimikaudenkin. Ikähaarukan jakaminen pienissä ryhmissä on helpottanut näiden uusien lasten pääsemistä ryhmän jäseniksi. Aikaisemmin lapsella kesti pidempään päästä ryhmään sisälle, mutta nyt ikäjako ja ryhmän koko ovat helpottaneet uuden lapsen ryhmäytymistä. Lapsen yksilökehitykselle on tärkeää olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa, tulla hyväksytyksiä, liittyä ja kuulua johonkin. (Laine ym. 57.)

Pienryhmätoiminta helpottaa myös tukemaan kaikkien lasten ryhmään kuulumisen tunnetta. Esimerkiksi ujut lapset voivat helposti jäädä ryhmän ulkopuolelle. Halusimme tietää, miten Tulkkilan päiväkodissa on tuettu juuri ujojen lasten ryhmäytymistä.

Kaikki haastateltavat kertoivat, että ujo lapsi on helpompi ottaa huomioon pienemmässä ryhmässä. Ohjaaja pystyy paremmin lähestymään ujoa lasta ja saa häntä ujutettua muiden lasten joukkoon. Jo lähtökohtaisestikin luonteeltaan ujon lapsen on helpompaa toimia pienessä lapsiryhmässä, jossa lapset ja ohjaajat ovat pysyviä.

Yksi haastateltava sanoi mielestämme todella hienosti ujosta lapsesta. ”Ujokin lapsi saa olla ujo”. Ujoudessa ei ole mitään väärää, mutta lapsen kehityksen ja tulevaisuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että lapsi oppii käyttäytymään ja olemaan erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Halusimme tutkia myös ohjaajan roolia ryhmässä. Haastateltavat olivat kaikki yhtä mieltä siitä, että ryhmän toiminta on ohjaavan lastenhoitajan tai lastentarhanopettajan vastuulla. Toiminta tulee suunnitella lasten ikätason ja kehityksen mukaan. Esimerkiksi pienten ryhmän ohjaajien tulee soveltaa pienille samaa toimintaa mitä isoille on toteutettu tai luoda pienille omaa, heidän kehitystasolleen sopivaa toimintaa.

Ohjaajien tulee pitää päiväkodissa, kuten myös muualla työskenneltäessä, yhtenäinen linja työtavoissaan. Toki jokainen tekee työtään persoonallaan, mutta toimintatavoista ja yhdessä sovituista linjauksista ei tule poiketa. Lasten tulee tietää, mitä he saavat ja mitä eivät saa tehdä. Se luo lapsille turvallisuutta heidän päiväänsä.

Leppäkerttujen ryhmässä ohjaajat ovat koko ajan pysyvät. Perhosten ryhmässä lastenhoitajat vaihtelevat vuoroviikoin. Tällöin on erityisen tärkeää, että lastenhoitajilla on yhtenevät toimintatavat. He kertoivat keskustelelevansa usein siitä, miten tiettyjen lasten kanssa menetellään jatkossa ja molemmat pitäytyvät siinä menetelmässä.

Suuryhmien toiminta oli hankalaa. Kaikki lapset ja ohjaajat olivat samoissa tiloissa. Joskus helpotusta arkeen toi toisen ryhmän salivuorot. Päiväkotiin saattaa silloin tällöin tulla ryhmään lisälapsia. Suuressa ryhmässä viisi lisälasta on tuntuva määrä lisää alkuperäiseen hulinaan ja vilinään. Jos tällä hetkellä ryhmään tulee lisälapsia, on heidät helppo jakaa pienryhmiin.

Vanhassa toimintamallissa lapset saattoivat mennä yhtä aikaa vessaan ja pukemaan. Eteisessä oli tuolloin hirmuinen tungos. Yleisesti ottaen vanhassa toimintamallissa koko ryhmää kuljetettiin koko ajan toiminnassa mukana. Aikuisen ajasta ja energiasta meni suurin osa pelkkään ryhmän hallintaan. Ei voinut kuvitellaakaan lukevansa yhdelle lapselle satua tai leikkimään jonkun kanssa. Monesti hiljaiset lapset saattoivat jäädä ohjaajilta piiloon.

Nykyisin lapset pystyvät keskittymään tekemisiinsä paremmin. He ovat enemmän vuorovaikutuksessa aikuisten kanssa ja uskaltavat lähestyä aikuista kysymykseen helpommin. Aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen on nyt enemmän aikaa, kuin ennen.

Tulkkilan päiväkodissa on pienryhmätoiminnan aloittamisen jälkeen esiintynyt todella vähän kiusaamista. Tytöt ovat ennen saattaneet hivuttaa yhden tytöistä pois porukasta, mutta nyt se on vähentymään päin. Alkusyksystä tällaista toimintaa vielä hieman esiintyi, koska vanhemmilla tytöillä oli edelliseltä vuodelta hyvä malli tähän toimintaan. Tällaista poissulkemista saattaa päiväkodissa olla välillä vaikeaa huomata. Aikuisten tulee pitää silmänsä auki tällaisen kiusaamisen vuoksi. Jo päiväkodissa alkanut henkinen kiusaaminen saattaa jatkua myös kouluiässä ja saattaa aiheuttaa ongelmia myöhempään elämän vaiheisiin. Yhden lapsen kiusaaminen vaikuttaa negatiivisesti koko ryhmän ilmapiiriin (MLL [www-sivut](http://www.sivut), 2011)

8.2.4 Muutos

Haastateltavat kertoivat pienryhmätoiminnan sisältävän enemmän positiivisia puolia, kuin negatiivisia. Ensinnäkin he kertoivat aikuisten pystyvän huomioimaan lapsia yksilöllisemmin, kun ryhmässä on vähemmän lapsia. Havainnointi ryhmässä onnistuu pienryhmätoiminnan vuoksi helpommin kuin ennen. Lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat kertoivat, että lapsiin on huomattavasti helpompaa tutustua nyt, kun käytössä on pienryhmätoiminta. Isoissa ryhmissä oltiin vain tiettyjen lasten kanssa, koska he osasivat vaatia huomionsa ohjaajilta. Nämä lapset olivat yleensä ne kaikkein sosiaalisimmat ja kerkeäviäisimmät tapaukset.

Positiivisena puolena työntekijöiden keskuudessa nähtiin työn vastuun jakautuminen tasaisemmin työyhteisössä. Tämä on lisännyt kaikkien työmotivaatiota ja työhyvinvointia. Lastentarhanopettajat ovat saaneet siirrettyä suunnittelutyötä lastenhoitajille. Tämä on tuonut vastuuta päiväkodin toiminnan sujumisesta myös lastenhoitajille ja vähentänyt taas vastaavasti lastentarhanopettajien työtaakkaa.

Päiväkotiin on pienryhmätoiminnan myötä rantautunut tasainen viikkotyöskentelyn ohjelma. Kaikkea toimintaa ei tarvitse tehdä heti kerralla, vaan keskitytään yhteen tiettyyn asiaan ja tehdään sitä yhtäjaksoisesti pidempään. Lapsille tulee tällaisen työskentelyn myötä onnistumisen kokemuksia, jotka vaikuttavat positiivisesti heidän minäkuvaan ja itsetuntoon. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta pitkäkestoisemmasta toiminnasta on lasten ohjatut askartelutuokiot. Samaa askartelua toteutetaan yhtäjaksoisesti viikon verran, jonka jälkeen askartelun aihe muuttuu. Tulkkilan päiväkodissa on myös tehty yhdessä päätös, ettei jokaisen lapsen tarvitse saada kaikkia askartelutöitä tehtyä, jos lapsi on esimerkiksi puolipäiväinen.

Lapset saavat olla kaikessa ideoinnissa mukana ja tuoda näin mielipiteensä esille. Nykyään päiväkodin aikuiset pystyvät olemaan enemmän lasten kanssa ja tietävät heidän taitonsa ja kehittämistarpeet. Toiminta Tulkkilan päiväkodissa on nykyään lapsiystävällisempää ja lapsikeskeisempää, koska aikuisjohtoisuus on vähentynyt.

Pienryhmätoiminta on vaikuttanut myös ohjaajien työskentelyyn. Aikuisten pysyessä ryhmissä samoina, jokainen tietää jo oman paikkansa ja sen, miten ryhmä

toimii. Ohjaajat kokevat hyvänä myös sen, että kaikki tietävät mitä tekevät, min-
kä ryhmän kanssa ja missä. Rauhallisuus on kuitenkin kaikkein tärkeintä ja sen
huomaa pienryhmissä parhaiten. Pukemis- ja riisumistilanteissa sekä ruokailuhet-
kissä melua ja meteliä kuitenkin on, joten niiden lomassa on mukavaa olla vaih-
teeksi pienemmissä ryhmissä.

Haastateltavien mielestä pienryhmätoiminnassa ei ole löydettävissä montaa negatiivista puolta. He kertoivat, että yksi huomattava negatiivinen puoli on se, että lapset eivät välttämättä osaa toimia enää suuressa lapsiryhmässä. Lapset ovat tottuneet olemaan pienissä ryhmissä ja tuntevat oman ryhmänsä läpikotaisin. Tähän saattaa vaikuttaa se, että isossa ryhmässä jokainen ryhmän jäsen toimii omalla tavallaan ja se vaikeuttaa ryhmänä toimimista. (Laine ym. 57.)

Toinen negatiivinen asia, joka nousi haastatteluissa esille, on työntekijöiden välisen vuorovaikutuksen vähyys. Heillä ei ole aikaa jutella työasioista tai lapsiin liittyvistä asioista työaikansa puitteissa, koska eivät näe toisiaan työpaikalla paljoakaan. Tulkkilan päiväkodin työntekijät ovat kuitenkin tottuneet siihen, että töissä ollaan lasten takia ja töitä tehdään lasten eteen. Tähän ei ole saatu kehiteltyä muuta ratkaisua kuin se, että aikuisten tulee kokoontua työajan ulkopuolella keskustelemaan päiväkodin toimintaan liittyvistä asioista. Kokouksia pidettiin jo ennen pienryhmätoiminnan aloittamistakin, mutta ne lopetettiin, koska työntekijät eivät olleet halukkaita tulemaan vapaa-ajaltaan palavereihin.

Lapselle on tärkeää, että ainakin yksi aikuinen seuraa heitä, vahtii heidän leikkijään ja vastaa jos on kysyttävää. Se tuo lapselle tietynlaista turvaa.

Vanhassa toimintamallissa taas oli enemmän negatiivisia puolia. Ensimmäinen ja eniten esille noussut negatiivinen puoli on se, että ennen toiminta oli rauhattomampaa, levotonta ja lapset itsekin olivat väsyneitä johtuen toiminnan laadusta. Melutaso ryhmissä oli paljon suurempi. Lisäksi negatiivisena nähtiin se, että lastentarhaopettaja lähestulkoon yksin suunnitteli oman ryhmänsä toiminnan ja toteutti sitä muiden aikuisten avustuksella.

Yksi iso miinus päiväkodin arjessa oli jatkuva tilanpuute. Tämä oli yksi niistä ongelmista, joiden perusteella pienryhmätoiminta Tulkkilan päiväkodissa aloitettiin. Kaikki lapset toimivat pienissä tiloissa ja samassa hälinässä yritettiin ohjata osalle lapsista esimerkiksi askartelua. Ennen ohjaajien toiminta olikin lähinnä kurinpitoa ja vapaan leikin valvomista. Haastatteluissa nousi kuitenkin esiin yksi positiivinen puoli entisestä toimintamallista. Silloin vuorovaikutus henkilökunnan välillä toimi.

8.3 Kyselylomakkeet vanhemmille

Toteutimme Tulkkilan päiväkodin toisen ryhmän lasten vanhemmille kyselyn (Liite 3), koska halusimme tietää, kuinka paljon lasten vanhemmat tietävät päiväkodissa harjoitettavasta pienryhmätoiminnasta. Olimme jo ennen kyselyä toteuttaneet haastattelut päiväkodin kolmelle lastentarhanopettajalle ja kolmelle lastenhoitajalle, joten meillä itsellämme oli pienryhmätoiminnasta jo selkeä kuva.

Lähetimme kyselyitä 27 kpl ja saimme yhdeksän niistä takaisin. Vastausprosentti oli siis 33 %. Olimme toivoneet, että saisimme noin puolet kyselyistä takaisin, mutta olimme kuitenkin lopputulokseen tyytyväisiä.

Kyselyyn vastanneiden lapset olivat iältään 4-6-vuotiaita. Kaikilta vastaajilta Tulkkilan päiväkotia kävi vain yksi lapsi. Lapset olivat käyneet päiväkodissa yhdestä kahteen vuotta.

Olimme aika yllättyneitä saamiimme vastauksiin, koska noin puolet vastanneista ei ollut kuullut Tulkkilan päiväkodin pienryhmätoiminnasta. Lastentarhanopettajilta ja lastenhoitajilta saimme haastatteluissa kuitenkin selville, että kyseinen pienryhmätoiminta on päiväkodissa iso osa jokapäiväistä arkea ja toimintaa. Aloimmekin miettimään, mistä tuo vanhempien tietämättömyys mahtaisi johtua.

Kaikki vanhemmat, jotka vastasivat, etteivät tiedä pienryhmätoiminnasta olivat vastanneet kieltävästi kaikkiin kolmeen kysymykseen. He kokivat, etteivät ole

saaneet tarpeeksi tietoa käytettävästä toimintamuodosta. Tämä saattoi olla syynä siihen, etteivät he ymmärtäneet, mitä pienryhmätoiminta oikeastaan on.

9 POHDINTA

Opinnäytetyömme aihe oli molempia kiinnostava. Aihe syntyi toisen meistä ollessa työharjoittelussa Tulkkilan päiväkodissa ja päästessä seuraamaan päiväkodin arkea ja erityisesti pienryhmätoimintaa. Hän puhui aiheesta johtajan kanssa ja mietti olisiko aihe hyvä opinnäytetyöaihe. Johtaja hyväksyi aiheen ja suostui yhteistyökumppaniksi. Päätettiin tehdä työ yhdessä ja jäsensimme aiheen valmiiksi. Aihe on pysynyt samana koko prosessin ajan.

Mielenkiintomme aiheeseen säilyi koko opinnäytetyöprosessin, alusta loppuun. Kiinnostus aiheeseen vain lisääntyi tiedon lisääntymisen myötä. Monet vaihtavat aihetta prosessin edetessä, mutta meillä se ei käynyt lainkaan mielessä. Olimme täysin sitoutuneet aiheeseemme. Suunnittelimme aikataulun ja pitäydyimme siinä hyvin.

Saimme mielestämme todella kattavia vastauksia asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Haastattelujen perusteella pystyimme toteamaan, että pienryhmätoiminta on mielekäs työmuoto päiväkodissa sekä työntekijöille, että lapsille. Tuloksissa selvisi, että toiminta on lapsilähtöistä ja se tukee lasten kehitystä positiivisesti. Se heijastuu päiväkodin jokapäiväiseen arkeen ja näkyy lasten rauhallisena käyttäytymisenä.

Lasten rauhoittuminen motivoi työntekijöitä suoriutumaan työtehtävistään entistä paremmin. Haastattelujen perusteella selvisi, että he jaksavat työssään pienryhmätoiminnan seurauksena paremmin ja töihin on paljon mielekkäämpää tulla.

Olimme varautuneet, ettei aiheesta löydy paljoa kirjoitettua tietoa. Pienryhmätoiminnan ollessa päiväkodeissa vielä niin nuori toimintamalli, ettei sitä ole vielä edes tutkittu paljoakaan. Löytyneen tiedon määrä kuitenkin yllätti. Aina, kun löysimme uutta tietoa, osasimme hyödyntää kyseistä lähdettä ja käyttää sen lähde-luetteloa apunamme. Näin lähteitä löytyi koko ajan pikkuhiljaa lisää.

Olemme molemmat olleet todella tyytyväisiä siihen, miten jaoimme opinnäytetyömme työmäärän keskenämme. Meillä oli alusta asti selkeä aikataulutus ja selvä työnjako. Olemme myös onnistuneet yhteen sovittamaan aikataulumme ja tekemään opinnäytetyötä myös yhdessä. Näin olemme saaneet rakennettua opinnäytetyöstä molempia miellyttävän kokonaisuuden.

Opinnäytetyömme tekeminen sujui mielestämme todella hyvin. Emme joutunut ottamaan takapakkia työmme tekemisessä. Toki työn tekeminen ei ole sujunut täysin ongelmitta. Tietotekniikan kanssa on ollut omat ongelmansa ja se on vaikeuttanut työn tekemistä. Tietokone hajosi otollisella hetkellä ja vanha tietokone ei jostain syystä tallentanut tehtyä työtä, joten työtunteja meni hukkaan.

Saimme sovittua haastattelujen ajankohdat todella helposti. Haastattelutilanteet olivat hyvin onnistuneet. Haastattelutilanne ja paikka olivat rauhallisia. Kaikki Tulkkilan päiväkodin työntekijät olivat halukkaita vastaamaan kysymyksiimme ja olivat selkeästi mieltäneet aihepiiriämme etukäteen. Yksittäinen haastattelu kesti noin 30 minuuttia.

Lähetimme 27 kyselyä päiväkodin lasten vanhemmille. Saimme yhdeksän (9) kyselyä takaisin. Eli saimme takaisin vain yhden kolmasosan lähetetyistä kyselyistä. Emme antaneet tämän haitata meitä, koska kyselyt eivät olleet pääosassa meidän opinnäytetyössämme.

Palautusaika kyselyissä oli lyhyt. Ajattelimme tämän saavan vanhemmat vastaamaan kyselyyn saman tien ja palauttamaan täytetyt kyselyt päiväkotiin mahdollisimman nopeasti. Pohdimme kuitenkin palautettujen kyselyiden vähäistä määrää. Saattaa olla, että kyselyiden myöhäinen lähettämisaikakohta (toukokuu 2011) oli liian lähellä lasten kesälomia. Juuri tuo kesälomien läheisyys on voinut luoda vanhempien arkeen erinäisiä kiireitä, jota vaikuttivat kyselyyn vastaamiseen. Emme myöskään voi poissulkea mahdollisuutta, että osalla vanhemmista ei jostain syystä ollut niin paljon mielenkiintoa aiheeseen liittyen, että olisivat kyselyymme vastanneet.

Vanhemmat tuntuivat osa olevan hyvinkin tietämättömiä päiväkodissa harjoitettavasta pienryhmätoiminnasta. Mietimme kyselyiden vastaukset nähtyämme, voisiko päiväkodin henkilökunnan sisäisen vuorovaikutuksen vähyydellä olla vaikutusta myös vanhempien tietämättömyyteen? Työntekijät saattavat helposti olettaa vanhempien lukevan kaikki kotiin lähetettävät viestit, joissa toimintamallista kerrotaan. Vaikka näin olisikin, saattaa asioita kuitenkin jäädä epäselväksi. Päiväkodin työntekijöiden tulisikin mielestämme kertoa vanhemmille enemmän ja eritellymmin pienryhmätoiminnasta päivän päätteeksi, kun vanhemmat tulevat hakemaan lapsensa kotiin.

Monesti työntekijät saattavat myös olettaa, että toinen työntekijä on varmasti pienryhmätoiminnasta vanhemmille jo kertonut. Pienryhmätoiminta on niin uusi toimintamalli päiväkodissa, että kertaus on kuitenkin opintojen äiti.

Kuvittelimme alkaessamme tekemään opinnäytetyötä sen olevan haastava ja pitkä prosessi. Toki tekemiseen on mennyt aikaa ja työtä on tehty paljon, mutta työ on ollut niin mielenkiintoista, että työn tekeminen ei ole tuntunut ylitsepääsemättömän vaikealta.

Pienryhmätoiminta on toimintamallina todella suositeltava kaikkiin päiväkoteihin, jossa sitä on mahdollista toteuttaa. Pienryhmätoimintaa voisi tutkia vielä sitä vasta aloittelevassa päiväkodissa ja sen pohjalta voisi luoda toimintamallille ohjeen päiväkodeille. Ohjeessa olisi hyvä eritellä pienryhmätoimintamallin mahdolliset kompastuskivet, joihin päiväkodin henkilökunta saattaisi törmätä toimintaa aloittaessaan. Pienryhmätoimintaa aloittelevien päiväkotien kannattaa olla yhteydessä Petteri Mikkolaan ja Kirsi Nivalaiseen, koska he pitävät päiväkotien henkilökunnille luentoja pienryhmätoiminnasta. Heidän luentonsa, jolle mekin saimme osallistua, oli todella mielenkiintoinen.

Olemme kaiken kaikkiaan todella tyytyväisiä opinnäytetyöhömmme. Tutkimustulokset olivat mielestämme hyödyllisiä päiväkodille ja työn tekeminen varmasti valmisteli meitä työelämään.

LÄHTEET

Arajärvi Terttu, Tasapainoinen lapsuus, WSOY 1990

Dunderfelt Tony, Elämäntapa- ja elämäntapa: lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen, WSOY 2011

Hankonen Riitta, artikkeli Lapsen etu mielessä – Aikuisten määrä suhteessa lasten määrään ja ryhmän koko ovat päivähoiton laadun mittari, TEHY-kuukausilehti 9/11 sivu 9.

Huttunen Eeva, Päivähoidon toimiva arki – Varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittäminen, GUMMERUS 1989

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko ja Sajavaara Paula, Tutki ja kirjoita, OTAVA 2008

Jarasto Pirkko ja Nina Sinervo, Alle kouluikäisen lapsen maailma, GUMMERUS 1997

Kauppi Ulla, Päivähoitoa täydellä teholla, Vaasan yliopisto, Suomen kuntaliitto Helsinki 2001

Keltikangas-Järvinen Liisa, Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot, WSOY 2010

Koivunen Pirjo-Leena, Hyvä päivähoito, työkaluja sujuvaan arkeen, PS-kustannus 2009

Kokemäen kaupungin www-sivut, viitattu 13.4.2011. <http://www.kokemaki.fi>

Kokemäen kaupunki, moniste 2010

Laine Anne, Ruishalme Outi, Salervo Pirjo, Sivén Tuula ja Välimäki Päivi, Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla, WSOY 2009

Laki lasten päivähoitosta 1982 698/1982 muutoksineen.

Laki lasten päivähoitosta 1983 304/1983.

Laki lasten päivähoitosta 1990 451/1990.

Mikkola Petteri ja Nivalainen Kirsi, Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärven offset Oy 2009

Mikkola Petteri, luento Kokemäen yhteiskoululla 27.11.2010

Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut. Viitattu 3.10.2011
<http://www.mll.fi/>

Muhonen Jyrki, Lallukka Kirsi ja Turtiainen Pekka, Pienryhmätoiminta lasten ja nuorten ehkäisevän työn menetelmänä, Painotalo Casper Oy 2009

Nivalainen Kirsi, luento Kokemäen yhteiskoululla 27.11.2010

Nurmiranta Hanna, Leppämäki Päivä ja Horppu Sari, Kehityopsykologia lapsuudesta vanhuuteen,

Kirjapaja 2009

Pihlaja Päivi, Erityiskasvatus varhaislapsuudessa, WSOY 2004

Polamo Kim, 100 ja 1 kysymystä lasten päivähoidosta, Painopaikka Picaset Oy 2009

Robson Chris, Käytännön arvioinnin perusteet, Tammi 2001

Sosiaaliportin www-sivut, <http://www.sosiaaliportti.fi> Viitattu 19.7.2011

Stakes – Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Gummerus 2004

Tampereen yliopiston www-sivut <http://www.uta.fi> Viitattu 18.5.2011

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut <http://www.thl.fi> Viitattu 30.10.2011

Therapia Fennican www-sivut <http://www.therapiafennica.fi> Viitattu 25.10.2011

Tulkkilan päiväkot, moniste 2010

LIITTEET

LIITE 1

Teemahaastattelu

Teema 1, Pienryhmätoiminnan aloittaminen

- Miksi päädyitte aloittamaan pienryhmätoiminnan? (idean synty)
- Miten toiminta alkoi?
- Mistä saitte tietoa pienryhmätoiminnasta?
- Onko pienryhmätoiminnan aloittaminen vaatinut luvan ylemmiltä tahoilta, esimerkiksi varhaiskasvatuksen johtajalta?
- Harjoitetaanko pienryhmätoimintaa muissa Kokemäen päiväkodeissa?

Teema 2, pienryhmätoiminta

- Miten pienryhmätoiminta näkyy päiväkodin arjessa?
- Miten se on vaikuttanut lasten käyttäytymiseen?
- Millä perusteella lapset on jaettu pienryhmiin?
- Miten lapset ovat reagoineet pienryhmätoimintaan?
- Millainen tilanne ryhmissä oli ennen pienryhmätoiminnan alkamista?
- Millaisia teemoja pienryhmätoiminnassa on ollut?

Teema 3, Ryhmä

- Miten ryhmäytyminen lasten kesken on alkanut?
- Miten ohjaaja ottaa ujoimmankin lapsen huomioon?
- Onko ohjaaja ryhmässä aina sama?
- Miten suuryhmissä toimittiin?
- Miten aikaisempi suuryhmätoiminta eroaa nykyisestä pienryhmätoiminnasta?

Teema 4, Muutos

- Hyvät/huonot puolet ennen ja nyt?
- Miten pienryhmätoiminta on vaikuttanut ohjaajien työskentelyyn?

LIITE 2

Kysymykset Riitta Hanhilahdelle

1. Mistä syntyi idea pienryhmätoiminnan aloittamisesta Tulkkilan päiväkodissa?
2. Miksi pienryhmätoimintaa haluttiin tuoda Tulkkilan päiväkotiin?
3. Mistä saitte tietää Petteri Mikkolan ja Kirsi Nevalaisen koulutuksista pienryhmätoimintaa koskien?

LIITE 3

Montako lasta teillä on päiväkodissa?

Kauanko lapsenne on/ovat olleet Tulkkilan päiväkodissa?

Minkä ikäinen/ikäisiä lapsenne on/ovat?

Oletteko kuulleet pienryhmätoiminnasta?

Kyllä Ei

Ymmärrätekö mitä se tarkoittaa päiväkodissa käytännön työskentelyssä?

Kyllä Ei

Oletteko saaneet mielestänne tarpeeksi tietoa päiväkodin pienryhmätoiminnasta?

Kyllä Ei

Mistä haluaisitte saada lisää tietoa? jos haluatte?

Vapaa vastaus:

Halutessanne voitte antaa palautetta ja kommentteja kyselyymme ja opinnäyte-työmme aiheeseen liittyen, kiitos.

KIITOS!